

Erdősítési szezon a Kiskunságban

2013 tavaszi helyzetkép

A tavaszi erdősítéseket az idén március elején kezdtük meg a KEFAG Zrt. vagyonkezelte területein. „Tél táborok” két utolsó nagy, hónap közepi kirohanása ellenére a feladatok teljesítése viszonylag jó ütemben halad.

Jelentős változás az az előző két évhez képest a csapadék idej alakulása. 2011-ben egész évben mindössze 357 mm, 2012-ben 345 mm csapadék hullott. A tavalyi rendkívül aszályos év első három hónapjában összesen 54 mm csapadékot mértek. Szinte porszáraz talajba voltunk kénytelenek ültetni a csemetéket. Ebben az évben viszont rendkívülien javult a helyzet, a lehullott csapadék március végéig már meghaladta a 250 mm-t a homokhátságon, ami mindenképpen biztató az erdősítések meg-

dést. Tény, hogy ez speciális klímában (erdőssztyepp), szélsőségesen gyenge termőhelyi viszonyok között (javarészt szerkezet nélküli meszes homoktalajon) végrehajtott olyan erdőgazdálkodás, melynek egyes műveletei (pl. az erdőfelújítás) határozottan eltérnek a természetközlebbi erdészeti tájak hasonló tevékenységétől. Tehát akik ismerik, vagy csodálják, nézzék most el nekem, ha ismétlésekbe bocsátkozom, de röviden felvázolnám a homoki erdősítés rövid történetét, folyamatát.

A Duna-Tisza közti homokhátság erdőgazdasági táj mai 21%-os erdősültségének kialakulásához elengedhetetlenül szükség volt a tájra jellemző teljes talaj-előkészítéssel, mélyforgatással erdősítési technológiára, amely a második világháborút követő államosítással

sen megoldani a gépi mélyforgatás problémáit és kidolgozták a csemetenevelés technológiáját, elsősorban a fenyőcsemetenevelés terén. 1962-ben sikerült megindulni a gépi ültetéssel. Az első év 2 ba-os teljesítménye után, három éven belül első kivételű erdősítéseinket 98% gépi erdősítéssel oldottuk meg. 1970-től térünk át erőteljesen a gépi ápolásra, a TL 30 típusú traktorokkal évi 10 000 hektár alapterületen végeztünk ápolási munkákat.

Ezen munkák mellett és közben, új eljárások kerültek kidolgozásra, amelyek a helyi szakemberek tevékenységéhez kapcsolódnak. Ilyen a bugaci árkos ültetés, az altalaj-trágyázásos csemetekert, a többsoros, felintenzív fenyőcsemete-termesztés, a szélvédelem tűzdeléssel, a mélyforgatással egy menetben végzett ültetés, a sávós erdősítések a borókásokban, sávós rozsvetések a szélvédelemre, vágóéllel felszerelt ekék alkalmazása, rotációs kapával történő ápolás a keskeny sorközi erdősítésekben, a tuskózás és az ezt követő talaj-előkészítési munkaműveletek kialakítása. Ha most visszatekintünk az elmúlt 35 évre, dokumentálhatjuk az erdőgazdaság területén 56 500 ha erdő létrehozását, amelyből 30 753 ha erdőtelepítés, 20 617 ha mesterséges vágásfelújítás, 5100 ha sarjaztatás volt. Ez a mennyiségű telepítés azonban nem lett volna elegendő ahhoz, hogy a megye erdősültsége 16% fölé emelkedjék.

Igen eredményes fásító munkát végeztek a megye termelőszövetkezetei és állami gazdaságai is, elsősorban a cellulóznyárasok létrehozása során, a 60-as évektől. Az erdőgazdaság ehhez igyekezett a maga részéről minden segítséget megadni, elsősorban a csemeteellátás terén. Különböző fajtájú csemetékből több mint 150 milliót nyújtottunk társszektorok részére ezen időszakban, sőt, a termelőszövetkezetek területén több mint ezer hektár erdőtelepítés erdőgazdasági kivitelezésben jött létre. Ebben a jó együttműködésben kiemelkedő szerepe volt és van az erdőfelügyelőségnek. Az összefogás eredménye, hogy ma nyugodtan mondhatjuk, Bács megyében van annyi erdő, mint gabona-termőterület, duplán annyi, mint szőlő és gyümölcsös!

Koczka Zoltán

erdőgazdálkodási osztályvezető,
KEFAG Zrt.
(Folytatjuk)

Fenyő csemete ültető brigád

eredése szempontjából. A megyében sok belvizes terület van, de a homoktalajú erdeinkben ilyen szempontból semmi probléma nincsen.

Természetesen a lomb csemeték jelentős részét már ősszel elültettük, a talaj-előkészítések a mesterséges erdőfelújításokban szintén előző év elejétől folyamatosan zajlottak, a mostani tavaszi fenyő erdősítésekhez pedig két évvel ezelőtt kezdtük a csemeték nevelését a 2011 tavaszi magvetésekkel. Az erdősítési munka ezen a tájon folyamatos.

Biztosan sokan látták már, meg ismerik is, egyesek csodálják, mások kételkedve szemlélnek, a természetvédők pedig egyszerűen nem értik az alföldi erdészke-

egyidejű állami erdőgazdasági szervezetek keretei között teljesedett ki.

Dr. Barányi László Bedő Albert-díjas erdőmérnök, részvénytársaságunk jogelődjének évtizedeken át tevékenykedő első számú vezetője a szakma akkori „hőskorában” tevékenykedő erdészek elhivatott munkáját az 1984. évi Kecskeméti megrendezett Erdészeti Vándorgyűlésen a következőképp summázta:

„A döntő változás mennyiségben és eredményességben a gépi mélyforgatás bevezetésével kezdődött, amelynek időpontja 1952–1953-ra tehető. Az erdőgazdaság jogelődje ekkor már erdőtelepítésben és mesterséges vágásfelújításban eléri az évi ezer hektárt. 1955–60 között sikerült telje-

Erdősítési szezon a Kiskunságban II.

Koczka Zoltán – erdőgazdálkodási osztályvezető, KEFAG Zrt.

A tavaszi erdősítéseket az idén március elején kezdtük meg a KEFAG Zrt. vagyonkezelte területein. „Tél tábornok” két utolsó nagy, hónap közepi kirohanása ellenére a feladatok teljesítése viszonylag jó ütemben halad.

Dr. Barányi László Bedő-díjas erdőmérnök 1984-es kecskeméti Vándorgyűlésen elhangzott szavait tovább idézve: „ Sokan vitatják, hogy szükséges-e egyáltalán a homokfásítás, miért költünk pénzt erre az igen nehéz, sok bizonytalansággal járó munkára. Talán azt válaszolnám, hogy ezen kár vitatkozni, ez a vita már réges-régen eldőlt. Ha ezek a kétkezők átéltek volna egy-két homokvihart, amikor az örvénylő kristályszemcsék csipkéztek ki az arcbőrt, amikor a délelőtti órákban a gépkocsik csak tompított fénnyel tudtak közlekedni a város belterületén, amikor az örvénylő homok átfúvásokat és kisebb torlaszokat alkotott a közutakon, akkor talán tudnának fogalmat alkotni arról, hogy milyen lehetett, amikor a szél még akadálytalanul süvöltött a fátlan homoktengeren. A tüdőbaj azon gócin, ahol rettegetek a szülők, hogy 16-18 éves gyermekeiket mikor ragadja el tőlük ez az átkozott kór, amelynek két alapvető oka az alultápláltság és a levegő porszennyezettsége volt, ma már egy egészséges generáció nőit fel. A két alapvető okot ugyanis sikerült megszüntetni, és nem látunk olyan sírokat, amelyekbe a szülők sorban temették 16-17 éves gyermekeiket egy-egy év eltéréssel. Jó pár ilyen tbc-tömegsír lehet még találni az alföldi temetőben. Ha nem többet, csak ezt értük el, már mondhatnánk, hogy megérte!

Akik az alföldfásítás jelentőségét, gazdasági eredményeit felelőtlen kijelentéseikkel minimalizálni szándékoznak, kimondottan az alföldfásítás, de ugyanekkor a magyar erdőgazdálkodás ellendrukkerei, még akkor is, ha zöld kalapot bordanak, és csak akkor válhatnak erdészekké, ha a kalap alatt szív is lesz. Ezt én, aki 30 éve dolgozom ezen a tájon, úgy hiszem, nyugodtan megmondhatom!”

Az Alföldön az erdőfelújítás módját a természeti környezet és klíma mellett elsősorban a felújítás előtti erdőállomány fajösszetétele határozza meg. Természetesen újul gyökérsarjra a fő állományalkotó fajok közül a fehérynár, az akác,

viszont nincsenek meg a természetes magról való felújulás feltételei az erdei- és a feketeenyő számára. Ráadásul ez utóbbi fenyők alkotják az erdőterület több mint 50%-át a történeti áttekintésben idézett helyzet következtében.

Jóllehet azóta az erdővel és az erdőgazdálkodással szembeni társadalmi elvárás sokat, mondhatni gyökeresen megváltozott, ezek a többségében elsőgenerációs erdők a tájra és a klímára vitathatatlanul kedvező hatással vannak és tájokológiai szempontból még akkor is rendkívül értékesek, ha java részük nem őshonos fajból áll!

A mára kiható hátrányuk, hogy nagy többségük természetesen nem újul, a mesterséges erdőfelújítások pedig elképzelhetetlenek tuskózás és teljes talaj-előkészítés nélkül. A száraz termőhelyeken a mélyforgatással lehet kedvezően befolyásolni a talaj vízgazdálkodását. Az általános csapadékhiány és az uralkodó kedvezőtlen talajszerkezet miatt az ültetett csemeték életbemaradását egyedül a mélyforgatással tehetjük biztossá. Ez a kedvező hatás bizonyítottan 5-6 évig tart, éppen addig, amíg a fiatal erdősítés megerősödik. Mélyforgatást pedig csak tuskózott területen lehet végezni. Emiatt a mesterséges felújítás rendkívül energiaigényes, költséges, de elhagyhatatlan tevékenység. Ezt hosszú évtizedek keserves tapasztalata már régen bizonyossá tette az itt dolgozó szakembereknek.

A KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. 56 ezer hektár állami vagyonkezelésben lévő területen gazdálkodik. A vagyonkezelte erdőink fele fekete- és erdeifenyő, kerekítve 20-20% akác és fehérynár, azután vannak nemesnyárok a folyók mentén és egy-két százalék kocsányos tölgy, meg az egyéb fajok.

Erdősítéseinkhez a csemetét saját kertjeinkben neveljük. A lombok (fehérynár, akác) egy, a fenyők (erdei- és feketeenyő) két év alatt érik el a szabványnak megfelelő kiültethető méretet. A már említett állományszerkezetből eredően, véghasznált fenyőállományainkat csak mesterségesen, teljes talaj-előkészítést követően tudjuk felújítani. Ez a tuskókiemlést, a tuskó letolást vagy a tuskó lehordást és 70-80 cm-es mélyforgatást jelenti.

A csemete ültethető mélyforgatással egy menetben vagy klasszikus ERTI egysoros (EÜ-1) ültetőgéppel, melyekkel

Challanger mélyforgató erőgép

Fenyőcsemete-ültetés ERT EÜ-1 ültetőgéppel

kapcsolatban a következőket érdemes megemlíteni. A mélyforgatással egy menetben végzett ültetés lényege, hogy a mélyforgató eke által húzott barázda falára helyezük a 60+ szabvány méretű egyéves magági csemetéket, amelynek gyökerei így kerülnek a legideálisabb helyzetben a talajba mélység és elhelyezkedés tekintetében egyaránt. A következő menetben az ekét húzó erőgép, amely az esetek nagy részében lánctalpas traktor, egy újabb barázdát borít a csemetékre, betakarva ezzel a gyökérzónát. Fontos részlete a műveletnek, hogy a csemeték elhelyezkedése a barázda dőlésszöge miatt nem függőleges, hanem attól 40-45 fokkal eltér, ami azt eredményezi, hogy föld alá kerülő száruk kigyökeresedik, így a geotropizmusból eredően az aktív gyökérzóna megnövekszik és ezzel is javítja a csemeték kritikus aszályos időszakban életben maradásának esélyét. A módszert tudományos alapú kidolgozója dr. Horváth László bugaci tudós mérnök fejlesztette ki, melyet azóta is teljes sikerrel alkalmazunk. A mélyforgatás bármennyire is drasztikusnak és természetellenesnek tűnik, a homoki erdőművelésnek elengedhetetlen és szükséges művelete. Erdőssztyepp klímában, száraz termőhelyeken a mélyforgatással lehet javítani, a növények számára kedvezőbbé tenni a talaj vízgazdálkodását. Ökonómiai is ez a legtakarékosabb módszer, mert általa már nem merül fel további gépi költségigénye az ültetésnek. A csemeték a mélyforgatással egy időben kerülnek a fellazított talajba, az ültetés szántást követő újabb gépi műveletére már ez esetben nincs szükség. Meg kell jegyezni, hogy korábban Bugacon a fenyő-erdősítések is sikeresen ültették ezzel a módszerrel. Ehhez azonban hosszabb gyökerű csemetékre és főként nagy gyakorlattal rendelkező ültető személyzetre volt szükség.

A fenyő-erdősítések őszi mélyforgatás után tavasszal a már jelzett kerek traktorra függesztett ERTI egysoros ültetőgépekkel, 4-5 fős ültető brigáddal végezzük. Kettő az ültetőgépen helyezik földbe a csemetéket, hárman pedig előkészítik a csemetéket, valamint utólagosan elvégzik a szükséges igazításokat, betaposást.

Szólni kell még természetes felújításainkról, amiket teljes egészében sarjadztatással végzünk a jó és közepes növekedésű fehérynár és akác véghasználatunk után. Ezeknek az erdőrészeknek a véghasználat vegetációs időn kívül történik. Akác célállomány esetében 15-20 cm mély gyökérszaggatást végzünk a gyökérsarjak képződésének elősegítésére, a tuskósarjakat pedig az erdősítés befejezésig 2-3 alkalommal eltávolítjuk. Nagyságrendileg erdőfelújításaink egyharmada

Ültetés mélyforgatással egy menetben

(cca. 400 ha) történik természetes módon, kétharmada (cca. 700 ha) mesterségesen. A mesterséges lomb célállományokat ősszel (cca. 300 ha), a fenyőket (cca. 400 ha) tavasszal újítjuk meg.

Az utóbbi négy évben mesterséges lomb erdősítéseink közel harmadát, évente mintegy 100 hektárt fenyő, vagy akác után létrehozott őshonos fehérynár célállományokra cseréljük EMVA erdőszerkezet-átalakításos pályázati forrásból.

Idén tavasszal a KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt. 415 ha mesterséges első kivitelű fenyő célállományú erdőfelújítást és sajnos a már említett tavalyi aszálykár miatt 200 hektár pótlást végez, elődeink örökségének szakszerű és tartamos kezelése jegyében. 🌲

Lánctalpas mélyforgató

Rába mélyforgató erőgép